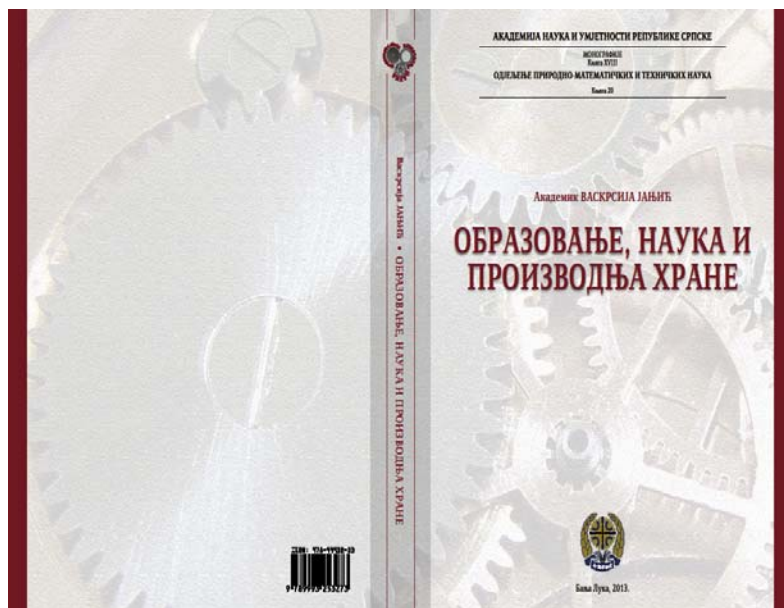

Vaskrsija Janjić

Образовање, наука и производња хране

Akademija nauka i umjetnosti Republike Srpske
Odeljenje prirodno-matematičkih i tehničkih nauka, Banja Luka, 2013, 678 str.

Ovo izuzetno monografsko delo autor je posvetio Akademiji nauka i umjetnosti Republike Srpske čiji je član, povodom obeležavanja 20 godina njenog postojanja i rada, u znak zahvalnosti za sve što je uradila za svoj narod.

Monografija je po svojoj koncepciji i sadržaju neobična, pošto se u njoj razmatraju problemi na prvi pogled tri različite oblasti: obrazovanja, nauke i proizvodnje hrane. U stvarnosti ove oblasti su usko povezane. Bez dobrog obrazovanja nema vrhunske nauke, a bez nauke uspešne proizvodnje hrane. Tako posmatrano, dolazi se do zaključka da publikacija predstavlja znalački dobro komponovanu celinu, pošto obrazovanje, nauka i proizvodnja hrane predstavljaju najznačajniji oslonac opstanka i prosperiteta svakog društva. Zahvaljujući višegodišnjem, istrajnom i uspešnom naučnoistraživačkom i pedagoškom radu kao i svestranom uvidu u najnovija zbivanja u pomenute tri oblasti, iz pera akademika V. Janjića nastalo je izuzetno delo, velike vrednosti.

Knjiga je napisana na 678 stranica kompjuterski pripremljenog teksta, ima 435 tabela, 314 grafikona, 29 shema, 8 mapa i 75 slika. Posle svakog poglavlja naveden je spisak literature koji ukupno obuhvata 778 literaturnih navoda. Na kraju knjige dat je izvod publikacije na engleskom jeziku i izveštaj recenzenata. Pored autorskih publikacija, autor je obimno koristio i najnoviju statističku građu OECD, FAO, UNESCO, naših statističkih zavoda i Narodne biblioteke Srbije. Knjiga je napisana jasnim jezikom i stilom. Posebno treba istaći da je tehnička izvedba knjige na izuzetno zavidnom nivou.

Publikacija je podeljena na tri velika poglavlja. Prvo poglavlje posvećeno je obrazovanju i obuhvata osam podnaslova: Uloga i značaj obrazovanja; Kratak istorijski pregled visokog obrazovanja; Obrazovanje u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj; Akademske studije u Srbiji; Ekspanzija i kvalitet visokog obrazovanja; Obrazovanje u svetu; Broj stanovnika u svetu; Metode i kriterijumi za rangiranje univerziteta u svetu; Literatura.

Zahvaljujući višegodišnjem ličnom iskustvu u obrazovanju na redovnim i poslediplomskim studijama, kao i znalačkom i sistematskom prikupljanju, proučavanju i obradi najnovijih raspoloživih podataka, autor je sa velikim uspehom svestrano pikazao i analizirao obrazovanje na različitim stupnjevima na našem prostoru i u svetu i ukazao na pravce razvoja i uticaj globalizacije na obrazovni sistem. Ovo poglavlje istovremeno predstavlja vrednu istorijsku građu obrazovnog sistema u nas.

Poglavlje koje se odnosi na nauku ima deset podnaslova: Stanje, problemi i perspektive naučnoistraživačkog rada; Stanje infrastrukture ustanova u oblasti nauke u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj; Stanje i izdvajanja za nauku u Republici Srbiji; Programi za stvaranje evropskog istraživačkog prostora; Stanje istraživanja u svetu; Patenti i licence u svetu; Patenti, industrijski dizajni i žigovi u Srbiji; Vrednovanje naučnog rada; Naučni radovi i časopisi u Srbiji i zemljama u okruženju; Vrednovanje naučnih radova i časopisa u svetu iz različitih oblasti nauka; Literatura.

Nauka je veoma dinamična oblast ljudskog stvaralaštva, stoga poznavanje pravaca razvoja i prioriteta u toj oblasti je važan preduslov za uspešan, plodotvoran naučnoistraživački rad. U ovom poglavlju autor svestrano razmatra problematiku naučnog rada na našem prostoru i šire, počev od materijalnih uslova i ljudskog resursa, izbora mladih saradnika, uloge rukovodioca, planiranje u nauci, zahteve svetske nauke, perspektive daljeg razvoja nauke, svetske kriterijume vrednovanja naučnog rada i časopisa i dr. Čitajući ovo poglavlje, dolazi se do saznanja da je baviti se naukom privilegija, ali je istovremeno veoma zahtevno. Potrebna su veća

ulaganja, više truda, znalačko trasiranje razvoja nauke da bi u toj oblasti u nekom doglednom vremenu ostvarili priključak nauci razvijenog sveta.

Proizvodnja dovoljne količine zdravstveno bezbedne hrane je u globalnim razmerama najveći izazov čovečanstva. Poglavlje o proizvodnji hrane je najobimnije i obuhvata 10 podnaslova: Osnovni problemi u proizvodnji hrane u svetu; Osnovni problemi u proizvodnji hrane u Republici Srpskoj i Srbiji; Globalni značaj biljaka; Genetički modifikovane biljke; Genetički modifikovane životinje; Genetički modifikovana hrana; Osnovne karakteristike najvažnijih genetički modifikovanih biljaka; Površine na kojima se gaje genetički modifikovane biljke u svetu; Osnovne karakteristike herbicida koji se primenjuju u genetički modifikovanim usevima; Programi stvaranja i korišćenja genetski modifikovanih biljaka; Literatura.

U ovom poglavlju u uvodnom delu razmatrani su osnovni problemi proizvodnje hrane u svetu i na našem prostoru, kao i značaj biljnog sveta i čoveka u tom procesu. Najveći prostor posvećen je problematici genetički modifikovanim biljkama, njihovom stvaranju, osnovnim karakteristikama, prednostima i rizicima gajenja i rasprostranjenja. Autor ukazuje na kompleksnost ove problematike, ona je podjednako značajna kako iz zdravstveno bezbednih, tako i ekonomskih razloga. Mišljenje među naučnicima o opravdanosti gajenja genetički modifikovanih organizama su podeljenja, što ovu problematiku čini još aktuelnijom. Zahvaljujući veoma svestranom, detaljnom i znalačkom razmatranju ove problematike, čitalac može da se informiše o najnovijem stanju u ovoj oblasti i da stvori svoje sopstveno mišljenje. Genetički modifikovane biljke su stvorene pre svega zbog primene herbicida, ali ne samo zbog toga. U toj oblasti autor ove knjige ima zavidne naučne rezultate i objavljena izuzetno vredna dela.

Ova publikacija je od izuzetnog značaja ne samo za istraživače već istovremeno i za stručnjake koji se bave planiranjem, organizacijom i vrednovanjem obrazovnog i naučnog rada i regulativima u proizvodnji hrane. Za pisanje ovako obimnog, kompleksnog i multidisciplinarnog teksta potrebna je istrajnost, znanje, iskustvo i dar što krase autora, što je i omogućilo nastajanje ove publikacije. Imajući u vidu značaj i aktuelnost problematike, sadržaj, karakter i visok naučni nivo, za očekivati je da će ovo izuzetno delo trajne vrednosti pobuditi veliko interesovanje i obogatiti naš naučni i duhovni prostor i popuniti prazninu u toj oblasti.

Akademik Rudolf Kastori

